

Research Paper

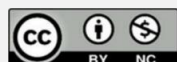
Analysis of Spatial-temporal Changes in the Development of Ecolodges in Iran

Bahman Tahmasi^{*1} Hossein Hosseinpour² Mehdi Asadi³

¹ Ph.D. Candidate in Geography and Rural Planning, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran. (bahman.tahmasi@ut.ac.ir)

² Ph.D. Student in Geography and Rural Planning, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran. (hhosseinpour@ut.ac.ir)

³ Ph.D. Candidate in Geography and Rural Planning, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran. (asadi.mehdi@ut.ac.ir)

© The Author(s)

Publisher: University of Mazandaran

10.22080/TMHR.2024.27489.1026

Keywords:

Ecolodges, Rural Tourism, Spatial changes, Temporal changes

Received:

February 25, 2024

Received in revised:

May 15, 2024

Accepted:

May 22, 2024

Available online:

August 5, 2024

Abstract

Context and Purpose: One of the significant issues in rural tourism is the extent of development and establishment of ecolodges as a key and fundamental indicator, as well as the spatial distribution of these accommodations. Therefore, the objective of this study is to identify and analyze the spatial and temporal changes related to the development and establishment of ecolodges across the country of Iran.

Design/methodology/approach: This study is applied research conducted within a quantitative research framework. The statistical population consists of ecolodges nationwide, analyzed at both national and provincial levels, as well as in the two time periods of 2002 and 2022. The required data was collected from the Statistical Center of Iran, and data analysis was performed using spatial analysis techniques in the ArcMap software environment.

Findings: The findings of this research indicate a significant increase in the number of ecolodges nationwide from 2002 to 2022. Specifically, the number of ecolodges has increased by more than 4.5 times over this period. At the provincial level, only three provinces experienced a decrease in the number of ecolodges, while all other provinces showed an increase. Furthermore, the spatial distribution of ecolodge development reveals that the highest development and density of ecolodges are concentrated in the northern and central regions of the country, whereas the lowest development is observed in the western regions.

Conclusion: The development and establishment of ecolodges across the country have not been evenly distributed and commensurate with the capacities and tourist attractions of each rural region. In some areas, the development of ecolodges has exceeded the capacities of tourist attractions, while in others, this ratio is below the capacities of rural tourist attractions. To achieve a more balanced development of ecolodges nationwide, it is necessary to develop and implement effective guidelines and regulations.

Originality/value: Existing studies on ecolodges have primarily been conducted as case studies and at a local spatial scale. The novelty of this research lies in its comprehensive and nationwide examination of the spatial distribution and establishment of ecolodges, a topic that has not been previously addressed. The findings of this study can serve as a valuable guide and roadmap for policymakers and planners.

*Corresponding Author: Bahman Tahmasi

Address: Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: bahman.tahmasi@ut.ac.ir

Tel: 09168880885

Extended Abstract

1. Introduction

One of the most significant measures for developing rural and non-urban tourism is the establishment of ecolodges. Ecolodges are a type of small-scale tourism business that is owned and rooted in the local spatial, cultural, and social characteristics of a destination. Exerting minimal pressure on the natural and human environment, they are crucial in transforming rural communities.

Over the past few decades, the establishment and development of ecolodges in Iran have not been evenly distributed. While some regions have a large number of ecolodges, others, despite possessing diverse tourism potentials, have not seen adequate development of ecolodges. This imbalance in the development of ecolodges means that local communities do not benefit equally from the advantages of ecolodges and experience an inequitable distribution of development. Therefore, a thorough analysis of the spatial distribution of ecolodges is of paramount importance, as it can help formulate more optimal policies for the development and establishment of these accommodations in different parts of the country and provide better opportunities for local communities. In fact, developing an understanding and visualization of the spatial distribution of ecolodges across the country and their changes over time can serve as a comprehensive guide and roadmap for policymakers, planners, and tourism stakeholders.

Hence, the primary objective of this research is to identify and analyze the spatial and temporal patterns of changes

related to the development and establishment of ecolodges across Iran. The main research question is: How have the spatio-temporal changes in the development of ecolodges occurred across the country over the past two decades?

2. Research Methodology

This study employs a quantitative research methodology, which serves an applied purpose and adopts a descriptive-analytical method. The paper analyzes the spatial and temporal changes in the development and distribution of ecolodges at both the national and provincial levels. The population of this study includes all ecolodges at the provincial level across the country, which have been studied using a census method due to the availability of their data. The data used in this research were extracted from the statistical yearbooks of the Statistical Center of Iran over a 20-year period from 2002 to 2022. Spatial analysis methods and techniques, including the interpolation method (IDW), were used in the ArcMap software environment to analyze the data.

3. Research Findings

The number of ecolodges in the country has increased from 782 in 2002 to 3,533 in 2022. In fact, during this period, 2,751 ecolodges were added to the total number of ecolodges in the country. Examining the ratio of ecolodges to the total number of accommodations in the country reveals that in 2002, ecolodges accounted for 12.9% of all accommodations, a figure that increased to 42.2% in 2022.

An analysis of the changes in the number of ecolodges at the provincial level shows that over this 20-year period, the number of ecolodges increased in 26

provinces. This increase was significant in some provinces, such as Kerman, which experienced a 290-unit increase, Mazandaran with a 281-unit increase, and Isfahan with a 236-unit increase. However, some provinces, including Khuzestan, Lorestan, and Qazvin, experienced a decrease in the number of ecolodges.

The spatial distribution of the establishment and development of ecolodges across the country indicates that the highest levels of development and establishment have occurred in the country's northern, northwestern, and some central regions. Conversely, the lowest levels of development and ecolodges density have been observed primarily in the western half of Iran.

4. Conclusion

The development of ecolodges has not occurred uniformly across all provinces in the country in proportion to the existing attractions and tourism capacities. For instance, some provinces like Khuzestan, Lorestan, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad, Qazvin, Hamedan, Kurdistan, West Azerbaijan, and others, despite possessing

significant rural tourism attractions, pristine natural environments, and other such characteristics, have not witnessed significant development in ecolodges, which are a fundamental infrastructure for rural tourism. Therefore, considering the results discussed in this paper, it is necessary to establish and implement specific guidelines and regulations to achieve a more balanced and proportionate development of ecolodges nationwide.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

پژوهشی

تحلیل تغییرات مکانی - زمانی توسعه اقامتگاه‌های بومگردی در ایران

بهمن طهماسی^۱ * حسین حسین‌پور^۲ مهدی اسدی^۳

^۱ دانشجوی دکتری، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (bahman.tahmasi@ut.ac.ir)

^۲ دانشجوی دکتری، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (hosseinpour@ut.ac.ir)

^۳ دانشجوی دکتری، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (asadi.mehdi@ut.ac.ir)

ناشر: دانشگاه مازندران
© نویسنده‌گان

10.22080/TMHR.2024.27489.1026

چکیده

زمینه و هدف: طی سال‌های اخیر توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و نواحی روستایی به عنوان یک راهبرد معیشتی سازگار با محیط اجتماعی و محیط طبیعی مورد توجه قرار گرفته است. یکی از موضوعات مهم در زمینه گردشگری روستایی میزان توسعه و استقرار اقامتگاه‌های بومگردی به عنوان یک شاخص کلیدی و مبنایی و همچنین پراکنش فضایی محل استقرار این اقامتگاه‌ها می‌باشد. به همین سبب هدف از مطالعه حاضر شناسایی و تحلیل تغییرات مکانی و زمانی مربوط به توسعه و استقرار اقامتگاه‌های بومگردی در پهنه فضایی کشور است.

روش‌شناسی: این مطالعه از نوع پژوهش‌های کاربردی می‌باشد که در چهارچوب روش‌شناسی کمی انجام شده است. جامعه آماری شامل اقامتگاه‌های بومگردی کشور می‌باشد که در دو سطح مکانی ملی و استانی و همچنین در دو مقطع زمانی ۱۳۸۱ و ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفته است. داده‌های مورد نیاز از مرکز آمار ایران گردآوری شده و تحلیل داده‌ها با استفاده از تکنیک‌های تحلیل فضایی و در محیط نرم‌افزار ArcMap صورت گرفته است.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده افزایش قابل توجه تعداد اقامتگاه‌های بومگردی کشور طی دور زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ است. به طوری که در این دوره تعداد اقامتگاه‌های بومگردی بیش از ۴/۵ برابر افزایش یافته است. در سطح استان‌ها نیز صرفاً سه استان دارای کاهش در تعداد اقامتگاه‌های بومگردی بوده و سایر استان‌های کشور دارای افزایش در تعداد اقامتگاه‌های بومگردی بوده‌اند. همچنین توزیع فضایی توسعه اقامتگاه‌های بومگردی نشان می‌دهد که بیشترین توسعه و تراکم اقامتگاه‌های بومگردی در مناطق شمالی و مرکزی کشور می‌باشد و کمترین توسعه اقامتگاه‌های بومگردی در نیمه غربی کشور است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها: توسعه و استقرار اقامتگاه‌های بومگردی در پهنه فضایی کشور به صورت متوازن و متناسب با ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری روستایی هر منطقه انجام نشده، بلکه در برخی مناطق توسعه اقامتگاه‌های بومگردی بیش از ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری آن بوده و در برخی مناطق این نسبت کم‌تر از ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری روستایی است. برای توسعه متوازن‌تر اقامتگاه‌های بومگردی در کشور، لازم است که شیوه‌نامه‌ها و ضوابط کارآمدی تهیه و مورد استفاده قرار گیرد.

نوآوری و اصالت: مطالعات انجام‌شده در ارتباط با موضوع اقامتگاه‌های بومگردی عمدتاً به صورت مطالعات موردی و به لحاظ مکانی نیز در سطح محلی انجام شده‌اند. اما نوآوری پژوهش حاضر از آن جهت است که نحوه استقرار و توزیع فضایی اقامتگاه‌های بومگردی را که تاکنون به آن پرداخته نشده به صورت جامع و در پهنه فضایی کل کشور مورد واکاوی قرار داده است. نتایج این مطالعه می‌تواند به عنوان یک راهنما و نقشه راه برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها:

اقامت‌گاه بومگردی؛ گردشگری روستایی؛ تغییرات مکانی؛ تغییرات زمانی.

تاریخ دریافت:

۶ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ دریافت اصلاحات:

۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۵ مرداد ۱۴۰۳

* نویسنده مسؤول: بهمن طهماسی

آدرس: دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

ایمیل: bahman.tahmasi@ut.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۶۸۸۸۰۸۸۵

۱ مقدمه

هستند تا بتوانند در بازار رقابتی گردشگری به موفقیت‌های بیشتری دست پیدا کنند و سهم خود را از بازار گردشگران افزایش دهند (Young and Fick, 2014; Dogru et al, 2021). همین امر گونه‌های مختلف گردشگری با ارائه خدمات و محصولات متنوع و کسب‌وکارهای مختلف در صنعت گردشگری را به وجود آورده است (Vazin et al, 2023).

یکی از مهم‌ترین اشکال گردشگری، گردشگری روستایی است که با بسیاری از الگوهای دیگر گردشگری نیز پیوند دارد ولی مشخصه اصلی آن استقرار در مناطق غیرشهری و روستایی است (Mozaffari & Ghasemi, 2024). این نوع گردشگری شامل طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها، خدمات و امکانات ارائه شده از سوی روستاییان (Askarpour et al, 2021) و با جلب توجه به جذابیت و ویژگی‌های محیط روستایی، افراد را به استفاده از این فضا ترغیب می‌کند و همچنین به‌عنوان یک ابزار برای بهبود و ارتقای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی منطقه میزبان به‌شدت مورد توجه قرار گرفته است (AlahYari et al, 2020; Ranjbar, 2024). یکی از تمهیدات جالب توجه جهت توسعه گردشگری روستایی، ایجاد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی می‌باشد (Bouzarjomehri et al, 2022). اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهان معرفی شدند (Tolabi et al, 2022) و نمونه‌ای از کسب‌وکارهای کوچک گردشگری مبتنی بر ویژگی‌های مکانی، فضایی، فرهنگی و اجتماعی مقصد با مالکیت محلی می‌باشند که با فشار کم‌تر بر محیط طبیعی و انسانی، نقش مهمی در تحولات جوامع روستایی از نظر محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایفا می‌کنند و در دهه اخیر در سطح گردشگری روستایی کشور ایران رایج شده‌اند (Sadin & Pourtaheri, 2020).

صنعت گردشگری، نظام منسجمی است که برای رونق این صنعت، عناصر آن لازم و ملزوم یکدیگرند؛

امروزه گردشگری به عنوان گذرگاه توسعه پایدار با ماهیتی چند بعدی، ضمن تأمین نیاز گردشگران، باعث تأثیر بر کلیه جوانب زندگی مردم و تغییرات اساسی در سیستم جامعه میزبان می‌شود (Lutkovska et al, 2024; Wijjayanti et al, 2021; Montazeri Shahtoori et al, 2023). بر اساس هدف‌گذاری‌هایی که سال ۲۰۱۷ از سوی سازمان جهانی گردشگری مقرر شده بود صنعت گردشگری باید بتواند ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی، ۷ درصد از حجم تجارت جهانی، ۱۰ درصد از ظرفیت ایجاد شغل، ۳۰ درصد از صادرات خدمات و ۷ درصد کل صادرات جهانی را محقق سازد (McNamee & Sachs, 2015; AlahYari et al, 2020). بنابراین گردشگری، ابزاری مهم و منبعی قابل اتکا در بسیاری از جوامع است که در مقیاس ملی و محلی تأثیرات چشمگیر و گسترده‌ای بر افزایش درآمد، افزایش فرصت‌های اجتماعی، تحول و گسترش تولیدات همراه با حفظ منافع آیندگان (Raja & Venkateswaran, 2022; Hajararian, 2022)، اشتغال و توسعه زیرساخت‌های اجتماعی و فرهنگی دارد و به صورت فراگیر و جهانی در آمده و تمامی جنبه‌های زندگی افراد را تحت تأثیر قرار داده است (Christou & Sharply, 2019).

گردشگری یکی از صنایع روبه‌رشد جهانی است که ارتباط عمیقی با مردم، مکان‌ها، میراث و ارزش‌های هر کشور دارد. امروزه این صنعت به طور گسترده‌ای توجهات جهانی را به خود جلب کرده و بسیاری از کشورها در راستای تحقق توسعه پایدار اهمیت بالایی به این صنعت به عنوان یک عامل اساسی از جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی داده‌اند (Andajani et al, 2018; Sgroi, 2020). با گسترش جهانی این صنعت، مناطق بسیاری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، اهمیت بیشتری به گردشگری به‌عنوان عامل کلیدی در توسعه منطقه‌ای و ملی اختصاص داده‌اند و به دنبال ساخت و توسعه زیرساخت‌های گردشگری

می‌باشد. در ادامه به مرور مختصر ادبیات و پیشینه موضوع تحقیق پرداخته می‌شود.

گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری است که به عنوان یکی از راهکارهای اساسی برای کاهش فقر در مناطق روستایی و دستیابی به توسعه پایدار مطرح است. این نوع گردشگری بر مشارکت فعال در سبک زندگی روستایی تمرکز دارد و به نوعی معرف زندگی، فرهنگ، هنر و میراث مناطق روستایی است و جامعه محلی را از نظر اجتماعی و اقتصادی بهره‌مند می‌سازد (UNWTO, 2023; Mohammadimehr et al, 2022; Jamini, 2024). گردشگری روستایی اهمیت فراوانی دارد؛ به طوری که سازمان جهانی گردشگری، سال ۲۰۲۰ را به عنوان سال گردشگری و توسعه روستایی معرفی کرد (UNWTO, 2020). تعریف نهاد بین‌المللی همکاری اقتصادی و توسعه از گردشگری روستایی این است که گردشگری روستایی فعالیتی چندوجهی و گسترده است که شامل اموری مانند استفاده از تعطیلات در مزرعه، طبیعت‌گردی، کوه‌نوردی، سوارکاری، پیاده‌روی، ماجراجویی، ماهی‌گیری و شکار، سفرهای آموزشی - پژوهشی، سفرهای فرهنگی - تاریخی و در برخی مناطق، شامل بازدید از جوامع قومی و نژادی می‌شود (Kohistani et al, 2023). گردشگری روستایی به همه فعالیت‌ها و خدماتی گفته می‌شود که توسط کشاورزان، جامعه محلی و دولت برای تفریح و استراحت گردشگران و محلی با هدف جذب آن‌ها در نواحی روستایی انجام می‌شود و شامل گردشگری کشاورزی، مزرعه، تفریحی، فرهنگی و اکوتوریسم می‌باشد (Kordlou, 2018; Mousavi et al, 2020; Ahmadi, 2020).

از سال ۱۹۹۰ به بعد، بوم‌گردی به عنوان شاخه‌ای از گردشگری که بر اساس جاذبه‌های طبیعی استوار است، توسط سازمان‌های غیردولتی، متخصصان توسعه و دانشگاه‌ها به عنوان ابزاری برای توسعه پایدار مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است. بوم‌گردی در جوامعی با پتانسیل توسعه، جایی که جذابیت‌های اکولوژیکی و محیط‌زیستی با ترکیبی از

به‌گونه‌ای که علاوه بر جاذبه‌های گردشگری، امکانات و شرایط حمل‌ونقل، اقامت‌گاه‌ها، تسهیلات پشتیبان‌کننده و زیرساخت‌ها به‌منظور اقامت گردشگران باید فراهم باشد. گاهی بررسی وضعیت موجود فضاهای مستعد گردشگری نشان می‌دهد که در برخی نقاط، امکان ارائه حداقل امکانات رفاهی برای گردشگران وجود ندارد و برنامه‌ریزان کشورهای در حال توسعه عمیقاً به این مطلب پی برده‌اند که مکان‌یابی اقامت‌گاه‌ها جهت ارائه خدمات و تسهیلات زیرساختی نقشی حیاتی در بهبود توسعه این نواحی بازی می‌کند (Hesam et al, 2021).

انتخاب مکانی مناسب جهت توسعه پایدار بوم‌گردی وابسته به بررسی فراگیر مسائل جغرافیایی، اجتماعی و نظر مطلوب دولت محلی فراهم‌کننده زیرساخت دارد (Hashemi & Habibi, 2016). بنابراین یکی از ارکان اصلی صنعت گردشگری محل استقرار و اقامت است، محل استراحتی که توأم با رفاه، آسایش و رضایت خاطر گردشگران را فراهم نماید (Montazeri Shahtouri et al, 2022). بدون شک ایجاد فضاهای اقامتی روستایی و به نوعی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در زمینه توسعه گردشگری به شمار می‌آید و بسترسازی جهت توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در روستاها، آثار اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی بسیاری را به دنبال خواهد داشت و نتایج آن سراسر فضای جغرافیایی کشور را بهره‌مند خواهد کرد (Anabestani et al, 2018). با این حال در بیشتر موارد، اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی با توزیع فضایی نامتوازن در سطح کشور استقرار یافته‌اند؛ به طوری که در برخی مناطق تعداد قابل توجهی از اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی با تراکم بالا استقرار یافته‌اند و در برخی مناطق اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به توسعه گردشگری به شکل مطلوبی بهره‌مند نشوند و توزیع ناعادلانه‌ای را از توسعه تجربه کنند. با توجه به اهمیت این موضوع، تحلیل و بررسی توزیع فضایی و محل استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی دارای اهمیت

مبلمان بومی آن‌ها، به عنوان بخشی از یک جاذبه گردشگری، به عنوان اکوموزه بومی شناخته می‌شود. (Erdem & Tetik, 2013; Sadin & Pourtaheri, 2020). انواع اقامت‌گاه بوم‌گردی بر اساس طبقه‌بندی از سایت رسمی کلوپ بین‌المللی اکوتوریسم که در زمینه‌های مختلف طبیعت‌گردی از جمله رتبه‌بندی و ارزیابی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی فعالیت می‌کند، شامل کلبه یا اقامت‌گاه سنتی، کاروان‌سرا یا مسافرخانه، اکوکمپ، روستای بوم‌گردی، هتل‌های کوچک، مزرعه ارگانیک و سایت گردشگری کشاورزی می‌باشد (Azizi et al, 2023). در مجموع، اصول اساسی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی شامل موارد زیر هستند: طراحی و معماری بومی و متناسب با محیط، مدیریت مشارکتی، مسؤولیت‌پذیری زیست‌محیطی و ارائه خدمات و محصولات بومی، معماری اقامت‌گاه باید بازتابی از معماری محلی باشد، بنابراین باید از مصالح بومی و محلی در ساخت استفاده شود و برای تزئینات، از وسایل و صنایع دستی محلی بهره گرفته شود (Vazin et al, 2023).

پیشینه معرفی و طرح اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در ایران به سال‌های ۸۲ و ۸۳ برمی‌گردد؛ زمانی که آقای مازیار آل داوود تصمیم گرفتند اقامت‌گاهی با نام آتشیوونی در روستای گرمه از توابع شهرستان خور و بیابانک استان اصفهان جهت پذیرایی از کویرنوردان و طبیعت‌گردان ایجاد کند. معروف‌ترین اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور در استان‌های فارس، هرمزگان، خوزستان، کرمان، اصفهان، سمنان، مازندران، گیلان و گلستان قرار دارند (Anabestani et al, 2018). در ارتباط با موضوع استقرار و توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی تاکنون مطالعاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده است در ادامه به مرور مختصر آن‌ها پرداخته می‌شود.

شیعه و فتاحی (۱۳۹۴) در پژوهشی به ارزیابی توان بوم‌ساختی روستاها و نقش آن در توسعه منطقه‌ای از دیدگاه بوم‌گردشگری در روستاهای شهرستان لواسان پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه

فرهنگ و رفتارهای سنتی جوامع محلی تداعی می‌شود، به‌ویژه مورد توجه قرار دارد (Rostampisheh et al, 2019). در نخستین هم‌اندیشی بین‌المللی انجمن‌های تخصصی اکولوژ در سال ۱۹۹۴ میلادی، نوع جدیدی از اقامت‌گاه‌ها با نام اقامت‌گاه بومی یا اکولوژ به صورت رسمی وارد عرصه گردشگری شد که به عنوان عناصر اساسی خدمات در بوم‌گردی، نقش کلیدی در توسعه صنعت گردشگری ایفا می‌کنند، به‌خصوص در مناطق بکر، روستایی و یا بیلابقی که با طبیعت زیبا و فرهنگ محلی غنی شناخته می‌شوند (Bulatovic, 2017; Anabestani et al, 2018; Rostampisheh et al, 2019). اصطلاح اقامت‌گاه بوم‌گردی به عنوان یکی از جنبه‌های اساسی توسعه گردشگری روستایی شناخته می‌شود و با عباراتی مانند گردشگری زیست‌محیطی، طبیعت‌گردی، گردشگری سبز و بیوگردشگری همراه است (Sadin & Pourtaheri, 2020). اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، مکان‌هایی هستند که در مناطق طبیعی و روستایی، با رعایت بیشترین استانداردهای زیست‌محیطی و با استفاده از معماری بومی و سنتی، برای اقامت و پذیرایی از گردشگران ایجاد شده‌اند. این مکان‌ها ممکن است خانه‌های تاریخی و قدیمی در روستاها باشند که پس از تعمیر و نگهداری، به اقامت‌گاه تغییر کاربری داده‌اند و ضمن بیشترین تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت‌گردها را با کیفیتی پسندیده و تعریف شده در محیط‌های طبیعی و روستایی فراهم می‌کنند (Sahani, 2021).

هدف اصلی از ساخت و توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، ارائه خدمات به گردشگران و طبیعت‌گردها به منظور توسعه پایدار روستایی است. این اقامت‌گاه‌ها فقط به عنوان مکان‌های اقامتی شناخته نمی‌شوند؛ بلکه فعالیت‌های گسترده‌ای از جمله ارائه غذا و نوشیدنی بومی، تولید و آموزش صنایع دستی، برگزاری نمایش‌ها و موسیقی سنتی، برگزاری رویدادها و تورهای بوم‌گردی را نیز شامل می‌شود. در ساختار فیزیکی اقامت‌گاه‌ها از مصالح ارگانیک استفاده شده و طراحی داخلی و

قنبری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان ارزیابی اثرات گردشگری روستایی بر توسعه منطقه‌ای قدمگاه آذرشهر به این نتیجه رسیدند که توریسم روستایی بر توسعه منطقه‌ای (اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست‌محیطی) در منطقه قدمگاه آذرشهر تأثیر مثبت و معناداری دارد و موجب توسعه روستایی در محدوده مورد بررسی شده است. همچنین، نگرش مذهبی، آگاهی و دانش نسبت به توریسم، انگیزه ذاتی ساکنان وابستگی ساکنان به اجتماع محلی بر توسعه و گسترش توریسم روستایی منطقه مورد مطالعه تأثیر مثبت معناداری داشته است.

منتظری‌شاه‌توری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان تحلیلی بر وضعیت توسعه گردشگری ایران با تأکید بر اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی دریافتند که بیشترین ظرفیت توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی بر مبنای معیارهای زیرساخت، مدیریت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی و جذابیت‌های گردشگری برای استان‌های یزد، اصفهان، تهران، فارس و خراسان شمالی است و استان‌های ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، سیستان بلوچستان و هرمزگان کم‌ترین ظرفیت توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی را دارند که نیازمند برنامه‌ریزی و استراتژی‌های مناسب جهت ارتقای این ظرفیت می‌باشند.

عزیزی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان ارائه الگوی مطلوب برنامه‌ریزی فضایی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، مورد مطالعه: منطقه ۹ آمایش سرزمین، با استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه دریافتند که برنامه‌ریزی فضایی حکم‌روایی زنجیره ارزش، یک الگوی مطلوب اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در منطقه مورد مطالعه است. منتظری‌شاه‌توری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان روند توسعه گردشگری در ایران با اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، به این نتیجه رسیدند که توسعه گردشگری با اقامت در فضاهای سنتی و بومی کشورمان امکان‌پذیر است و اقامت گردشگران در

بیانگر وجود زمینه گسترش فعالیت‌های بوم‌گردشگری، به‌ویژه بوم‌گردشگری متمرکز و بوم‌گردشگری گسترده، در منطقه لواسان و نقاط روستایی این منطقه است.

هاشمی و حبیبی (۱۳۹۵) با انجام پهنه‌بندی توان اکوتوریسمی منطقه صادق آباد بافق، استان یزد دریافتند که در پهنه‌بندی اکوتوریسمی منطقه، سه معیار اصلی ارزش‌های اکوتوریسمی، شرایط طبیعی، زیرساخت‌ها و امکانات نقش مهمی دارند. در نهایت پهنه‌های مناسب برای توسعه اکوتوریسم در این منطقه شناسایی و اولویت‌بندی شدند.

عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷) با بررسی و تحلیل آثار ایجاد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی (نمونه: روستای رادکان شهرستان چناران) دریافتند که بیشترین تأثیر ایجاد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی بر اشتغال‌زایی، افزایش تولید و درآمد و تقویت هویت محلی بیش‌ترین اثرگذاری آن در زمینه کالبدی - معماری و اجتماعی - فرهنگی بوده است.

حسام و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تحلیل فضایی زیرساخت‌های گردشگری در استان گیلان دریافتند که براساس میانگین نزدیک‌ترین همسایه، الگوی توزیع و پراکنش رستوران‌ها، مجتمع‌های گردشگری، هتل‌ها، هتل آپارتمان‌ها، اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، مهمان‌پذیرها و کل **زیرساخت‌های گردشگری** استان گیلان به صورت خوشه‌ای است. همچنین مطابق با تحلیل خوشه‌ای فضایی چند فاصله‌ای پراکنش زیرساخت‌های گردشگری **استان گیلان** در مجموع دارای پراکنش خوشه‌ای می‌باشند و بیشتر این زیرساخت‌ها در جهت شمال غربی - جنوب شرقی می‌باشد. در مجموع نیاز به توسعه موزون‌تر و هوشمندانه‌تر زیرساخت‌های گردشگری **استان گیلان** کاملاً محسوس می‌باشد و برای دستیابی به این هدف، نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت و تبدیل منابع گردشگری استان به جاذبه می‌باشد.

پورطاهری و همکاران (۲۰۲۴) به مطالعه پویایی‌هایی گردشگری اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در منطقه هورامان پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نشان‌دهنده ناهمگونی بین روستاها به لحاظ محدودیت‌ها و فرصت‌های توسعه گردشگری اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی است. به طوری که روستاهای پیرامونی با محدودیت‌های بیشتر و دسترسی‌های کم‌تری نسبت به نواحی مرکزی مواجه هستند.

ایموجین و ایواویدفیری (۲۰۲۴) به بررسی پیشران‌های مؤثر بر الگوهای بازدید از اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی پرداخته‌اند که نتایج آن بیانگر اثرگذاری تجربیات فرهنگی منحصربه‌فرد و تجربه حفاظت از طبیعت در الگوی جذب گردشگران است.

با توجه به مطالعه پیشینه پژوهش می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین خط‌مشی‌های گردشگری که در طول دو دهه اخیر به طور جهانی توجه فراوانی به آن شده، رشد فزاینده جذب به کسب‌وکارهای کوچک گردشگری است. راه‌اندازی اکولوژها یا اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی، به‌عنوان یکی از موفق‌ترین و پایدارترین این کسب‌وکارها، الگوی اقامت‌گاهی متمایزی از سایر اشکال اقامت‌گاهی موجود را به وجود آورده است. گسترش اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی باعث شکل‌گیری روابط مستقیم میزبان و مهمان در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر، فرصتی مناسب برای کسب‌وکارهای کوچک خانوادگی، ارتقای پتانسیل‌های جوامع محلی برای توسعه، بهبود معیشت مردم، توزیع عادلانه‌تر مزایای توسعه گردشگری و افزایش آگاهی گروه‌های ذی‌نفع و مقامات دولتی و تغییر نگرش عمومی نسبت به حفاظت از منابع طبیعی شده است. با وجود این، موضوعی که در مطالعات پیشین کم‌تر مورد توجه بوده، نحوه استقرار و توزیع فضایی توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی است. اهمیت این موضوع از آن جهت می‌باشد که شاخص توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به‌عنوان یک شاخص پایه و مبنایی بیانگر توسعه کلی زیرساخت‌های گردشگری روستایی

اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی دارای پیامدهای مثبتی است.

ربکا و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی نقش اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی بر توسعه پایدار گردشگری در کشور کنیا پرداخته‌اند و دریافتند که اکولوژها با افزایش آگاهی جامعه محلی و تغییر نگرش آن‌ها و مسؤولان دولتی نسبت به محیط طبیعی، نقش مؤثری در حفاظت از توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری ایفا می‌کنند. این اقامت‌گاه‌ها با توجه هجوم گردشگران به این مناطق، با ارائه خدمات اقامتی به گردشگران، جلوی آسیب رساندن را به مناطق طبیعی می‌گیرند.

ریگاتی (۲۰۱۶) در پژوهشی با موضوع توسعه کسب‌وکار اقامت‌گاه بوم‌گردی پایدار و موفق به این نتیجه رسیده است که رعایت استانداردهای اقامت-گاه بوم‌گردی مانند مسؤولیت‌پذیری اجتماعی، مشارکت فعال جامعه محلی، حفاظت از محیط زیست، بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیطی منطقه، عوامل کلیدی در موفقیت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی هستند.

کیم و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان اقتصاد تحول‌پذیر پایدار: بوم‌گردی مبتنی بر جامعه، دریافتند که اکوتوریسم با بهبود فرصت‌های اقتصادی و حفاظت از منابع طبیعی، تأثیر بالقوه‌ای بر جوامع دورافتاده دارد و به طور روزافزون به عنوان یک منبع معیشت جایگزین برای نواحی روستایی شناخته می‌شود.

مایک (۲۰۲۲) با بررسی فرصت‌های برندسازی بازار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در کاستاریکا به این نتیجه رسید که مدیران اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به شکل سنتی و بدون آموزش ویژه، به ارائه خدمات و توسعه کسب‌وکار خود می‌پردازند. بنابراین به دلیل عدم آشنایی با بازار و برندسازی بین‌المللی، عرضه خدمات و جذب تقاضا به سطح محلی تقلیل یافته است.

است. این مقاله در دو سطح مکانی ملی و استانی به توصیف و تحلیل تغییرات فضایی و زمانی توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی پرداخته است. داده‌های مورد استفاده در این پژوهش از سال-نامه‌های آمار مرکز آمار ایران طی یک دوره زمانی ۲۰ ساله یعنی سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۴۰۱ استخراج شده است. برای تحلیل داده‌ها، روش‌ها و تکنیک‌های تحلیل فضایی از جمله روش درون‌یابی IDW در محیط نرم‌افزار ArcMap استفاده شده است. جامعه آماری در این مطالعه شامل تمامی اقامت-گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور بوده که به دلیل در دسترس بودن داده‌های آن‌ها به صورت تمام‌شماری مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

۳ یافته‌ها

بررسی تعداد اقامت‌گاه‌های کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۱ تعداد کل اقامت‌گاه‌های کشور برابر با ۶۰۶۲ اقامت‌گاه بوده است که این تعداد بعد از دو دهه و در سال ۱۴۰۱ به ۸۳۸۰ اقامت‌گاه رسیده است. در واقع در یک دوره ۲۰ ساله، تعداد ۱۳۱۸ اقامت‌گاه به تعداد کل اقامت‌گاه‌های کشور اضافه شده است. همچنین بررسی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور نشان می‌دهد طی دوره مورد اشاره، تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور از ۷۸۲ اقامت-گاه بوم‌گردی در سال ۱۳۸۱ به تعداد ۳۵۳۳ اقامت-گاه‌های بوم‌گردی در سال ۱۴۰۱ رسیده است. در واقع طی این دوره تعداد ۲۷۵۱ اقامت‌گاه به تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور اضافه شده است. بررسی نسبت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از کل اقامت-گاه کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۱ اقامت-گاه‌های بوم‌گردی ۱۲/۹ درصد از کل اقامت‌گاه‌های کشور را به خود اختصاص داده‌اند که این تعداد در سال ۱۴۰۱ به ۴۲/۲ درصد رسیده است. بنابراین نسبت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از کل اقامت‌گاه‌های کشور طی دو دهه مورد اشاره، ۲۹/۳ درصد افزایش یافته است (جدول ۱).

است که پرداختن به این موضوع، متمایزکننده این مطالعه با سایر پژوهش‌های انجام شده در زمینه توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی است که به نوعی جنبه نوآورانه این پژوهش نیز به حساب می‌آید.

استقرار و توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی طی دهه‌های اخیر به شکل متوازن و مطلوبی در سطح کشور صورت نگرفته است. به طوری که در برخی مناطق تعداد زیادی از اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی اما در برخی مناطق دیگر با وجود برخورداری از ظرفیت‌های مختلف گردشگری، اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به شکل مناسبی توسعه نیافته‌اند. این عدم توازن در توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی باعث می‌شود که جوامع محلی از مزایای اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به طور متوازن بهره‌مند نشوند و توزیع ناعادلانه‌ای را از توسعه تجربه کنند. بنابراین، تحلیل و بررسی دقیق توزیع فضایی و مکانی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا می‌تواند کمک کند تا سیاست‌های بهینه‌تری برای توسعه و استقرار این اقامت‌گاه‌ها در نقاط مختلف کشور تدوین شود و برای جوامع محلی فرصت‌های بهتری فراهم آورد. در واقع ایجاد شناخت و بصری‌سازی در مورد نحوه پراکنش فضایی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح کشور و تغییر و تحولات آن‌ها می‌تواند یک راهنمای جامع و نقشه راه برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و فعالان این حوزه باشد. به همین سبب هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل الگوی فضایی و زمانی تغییر و تحولات مربوط به توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح کشور است. همچنین سؤال اصلی پژوهش نیز به این صورت مطرح می‌گردد که تغییرات مکانی - زمانی توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی طی دو دهه گذشته در پهنه فضایی کشور به چه صورت بوده است؟

۲ روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه در چهارچوب روش‌شناسی کمی صورت گرفته است که به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی - تحلیلی

جدول ۱. تغییرات تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور از سال ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱

سال	تعداد کل اقامت-گاه‌ها	تعداد اقامت‌گاه‌های بوم-گردی	نسبت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از کل اقامت-گاه‌ها (درصد)
۱۳۸۱	۶۰۶۲	۷۸۲	۱۲/۹
۱۴۰۱	۸۳۸۰	۳۵۳۳	۴۲/۲
تغییرات	۲۳۱۸+	۲۷۵۱+	۲۹/۳

مأخذ: Statistical Centre of Iran, 2002 & 2022

بیشترین و کم‌ترین نسبت از کل اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور را نیز داشته‌اند. بررسی تغییرات مربوط به تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور نیز نشان می‌دهد که به ترتیب استان‌های کرمان، مازندران و اصفهان بیشترین افزایش و استان‌های خوزستان، تهران و لرستان بیشترین کاهش در تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی را داشته‌اند. گرچه کاهش تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در استان تهران به دلیل جدا شدن شهرستان کرج و تشکیل استان البرز بوده است. بررسی تغییرات مربوط به نسبت یا سهم هر استان از تعداد کل اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور طی دو دوره نیز نشان می‌دهد که به ترتیب استان‌های کرمان، گلستان و یزد به ترتیب بیشترین افزایش را در سهم اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی استان از کل اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور داشته‌اند و استان‌های مازندران، اردبیل و خوزستان بیشترین کاهش را در سهم اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی استان از کل اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور طی دو دوره زمانی مورد مطالعه داشته‌اند (جدول ۲).

بررسی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور به لحاظ مکانی و در سطح استان‌های کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۱ به ترتیب استان‌های مازندران با ۱۴۹ اقامت‌گاه بوم‌گردی، گیلان با ۶۸ اقامت‌گاه بوم‌گردی و خراسان رضوی با ۶۱ اقامت‌گاه بوم‌گردی بیشترین تعداد اقامت‌گاه بوم‌گردی را در کشور داشته‌اند. همچنین استان‌های کهگیلویه و بویراحمد با ۲ اقامت‌گاه بوم‌گردی، چهارمحال و بختیاری با ۳ اقامت‌گاه بوم‌گردی، قم و کرمانشاه هر کدام با ۴ اقامت‌گاه بوم‌گردی به ترتیب کم‌ترین تعداد اقامت‌گاه بوم‌گردی را داشته‌اند. این آمار در سال ۱۴۰۱ به تغییراتی همراه بوده است، به طوری که استان‌های مازندران با ۴۳۰ اقامت‌گاه، کرمان با ۳۱۲ اقامت‌گاه و اصفهان با ۲۶۰ اقامت‌گاه به ترتیب بیشترین تعداد اقامت‌گاه بوم‌گردی را داشته‌اند. همچنین استان‌های قم با ۶ اقامت‌گاه، خوزستان با ۹ اقامت‌گاه و کهگیلویه و بویراحمد با ۱۱ اقامت‌گاه به ترتیب کم‌ترین تعداد اقامت‌گاه بوم‌گردی را داشته‌اند. علاوه بر این استان‌های مورد اشاره در دو دوره مورد بررسی

جدول ۲. تغییرات زمانی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور به تفکیک استان از سال ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱

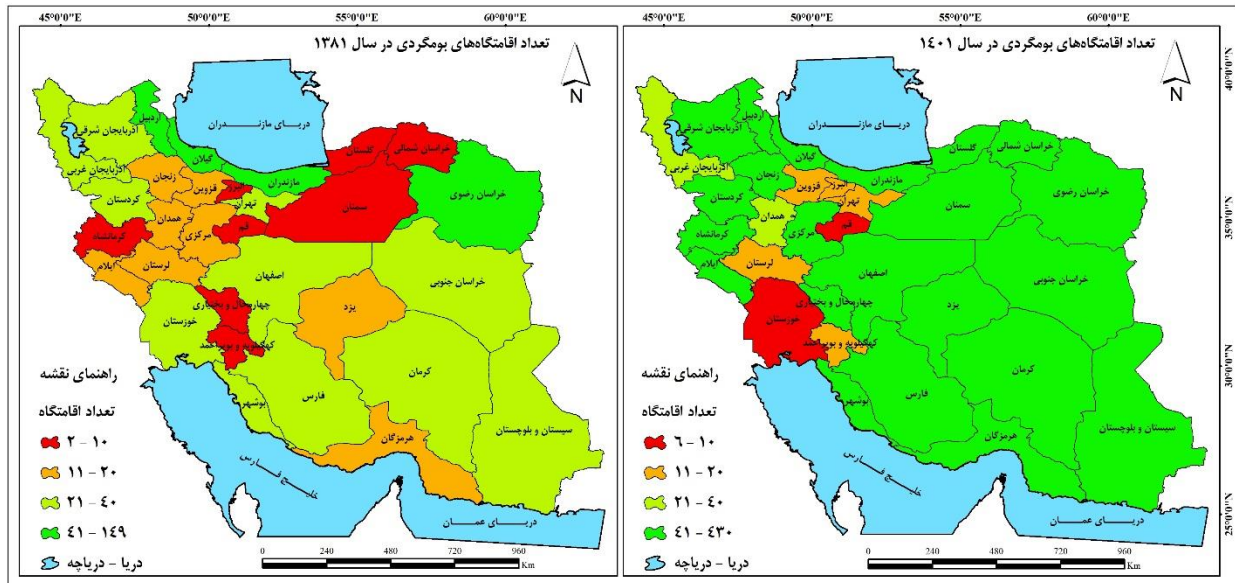
استان	تعداد اقامت‌گاه بوم-گردی		نسبت از کل اقامت‌گاه‌های بوم-گردی کشور		تغییرات اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی	
	۱۳۸۱	۱۴۰۱	۱۳۸۱	۱۴۰۱	تعداد	نسبت (درصد)
آذربایجان شرقی	۲۷	۲۲۹	۳/۵	۶/۵	۲۰۲	۳/۰
آذربایجان غربی	۲۳	۳۷	۲/۹	۱/۰	۱۴	-۱/۹
اردبیل	۴۴	۸۳	۵/۶	۲/۳	۳۹	-۳/۳
اصفهان	۲۴	۲۶۰	۳/۱	۷/۴	۲۳۶	۴/۳
البرز	-	۱۵	-	۰/۴	-	-
ایلام	۱۳	۸۰	۱/۷	۲/۳	۶۷	۰/۶

بوشهر	۲۹	۷۵	۳/۷	۲/۱	۴۶	-۱/۶
تهران	۲۷	۱۹	۳/۵	۰/۵	-۸	-۲/۹
چهارمحال و بختیاری	۳	۶۶	۰/۴	۱/۹	۶۳	۱/۵
خراسان جنوبی	۳۱	۱۰۳	۴/۰	۲/۹	۷۲	-۱/۰
خراسان رضوی	۶۱	۱۹۸	۷/۸	۵/۶	۱۳۷	-۲/۲
خراسان شمالی	۵	۴۹	۰/۶	۱/۴	۴۴	۰/۷
خوزستان	۲۷	۹	۳/۵	۰/۳	-۱۸	-۳/۲
زنجان	۱۷	۱۷۰	۲/۲	۴/۸	۱۵۳	۲/۶
سمنان	۸	۱۲۷	۱/۰	۳/۶	۱۱۹	۲/۶
سیستان و بلوچستان	۳۱	۷۲	۴/۰	۲/۰	۴۱	-۱/۹
فارس	۲۷	۲۴۵	۳/۵	۶/۹	۲۱۸	۳/۵
قزوین	۱۵	۱۴	۱/۹	۰/۴	-۱	-۱/۵
قم	۴	۶	۰/۵	۰/۲	۲	-۰/۳
کردستان	۳۵	۴۷	۴/۵	۱/۳	۱۲	-۳/۱
کرمان	۲۲	۳۱۲	۲/۸	۸/۸	۲۹۰	۶/۰
کرمانشاه	۴	۵۲	۰/۵	۱/۵	۴۸	۱/۰
کهگیلویه و بویراحمند	۲	۱۱	۰/۳	۰/۳	۹	۰/۱
گلستان	۱۰	۲۳۲	۱/۳	۶/۶	۲۲۲	۵/۳
گیلان	۶۸	۲۲۴	۸/۷	۶/۳	۱۵۶	-۲/۴
لرستان	۲۰	۱۴	۲/۶	۰/۴	-۶	-۲/۲
مازندران	۱۴۹	۴۳۰	۱۹/۱	۱۲/۲	۲۸۱	-۶/۹
مرکزی	۱۴	۴۳	۱/۸	۱/۲	۲۹	-۰/۶
هرمزگان	۱۵	۵۵	۱/۹	۱/۶	۴۰	-۰/۴
همدان	۱۲	۳۰	۱/۵	۰/۸	۱۸	-۰/۷
یزد	۱۵	۲۲۶	۱/۹	۶/۴	۲۱۱	۴/۵
جمع	۷۸۲	۳۵۳۳	۱۰۰	۱۰۰	۲۷۵۱	-

مأخذ: Statistical Centre of Iran, 2002 & 2022

توزیع فضایی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور حاکی از آن است که در سال ۱۳۸۱ تعداد هفت استان کشور بین ۲ تا ۱۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی داشته‌اند. تعداد هشت استان بین ۱۱ تا ۲۰ اقامت‌گاه، تعداد یازده استان بین ۲۱ تا ۴۰ اقامت‌گاه و تعداد چهار استان نیز بین ۴۰ تا ۱۴۹ اقامت‌گاه بوم‌گردی داشته‌اند. در این دوره استان البرز به عنوان یک شهرستان از استان تهران بوده است. توزیع فضایی اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی کشور در سال ۱۴۰۱ با تغییرات قابل توجهی همراه بوده است به طوری که در این دوره صرفاً دو استان دارای کمتر از ۱۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی بوده‌اند. همچنین تعداد پنج استان بین ۱۱ تا ۲۰ اقامت‌گاه، تعداد دو استان بین ۲۰ تا ۴۰ اقامت‌گاه و تعداد ۲۲ استان دارای بیش از ۴۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی بوده و بیشترین تعداد اقامت‌گاه بوم‌گردی نیز

در این دوره ۴۳۰ اقامت‌گاه در استان مازندران بوده که نسبت به دوره قبل افزایش قابل توجهی داشته است. در واقع در سال ۱۳۸۱، عمده استان‌های کشور، بین ۱۱ تا ۴۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی داشته‌اند؛ اما در سال ۱۴۰۱ تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در اغلب استان‌های کشور بیش از ۴۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی بوده است (شکل ۱).

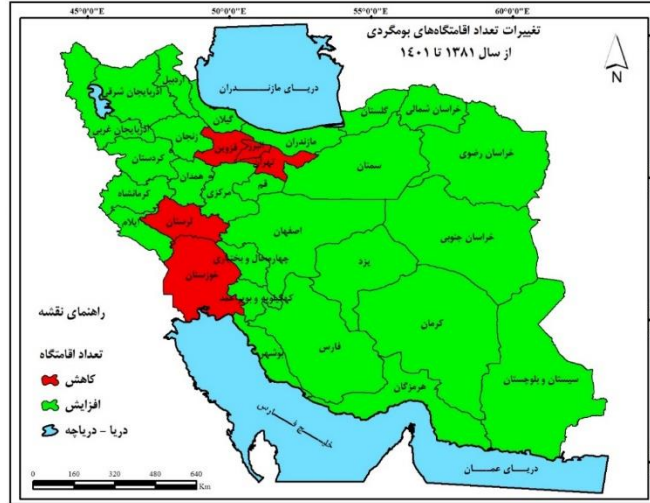

شکل ۱. توزیع فضایی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور در سال ۱۳۸۱ و ۱۴۰۱

و استان اصفهان با افزایش ۲۳۶ واحدی همراه بوده است. اما در کنار آن برخی استان‌ها شامل؛ خوزستان، تهران، لرستان و قزوین با کاهش تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی مواجه شده‌اند. گرچه در استان تهران کاهش تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به دلیل جدا شدن شهرستان کرج از این استان و تشکیل استان البرز بوده است (شکل ۲).

بررسی تغییرات مربوط به تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور نشان می‌دهد طی دوره ۲۰ ساله در ۲۶ استان کشور تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی افزایش یافته است که این افزایش در برخی استان‌های قابل توجه بوده است. به عنوان مثال در استان کرمان تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی با افزایش ۲۹۰ واحدی، استان مازندران ۲۸۱ واحدی

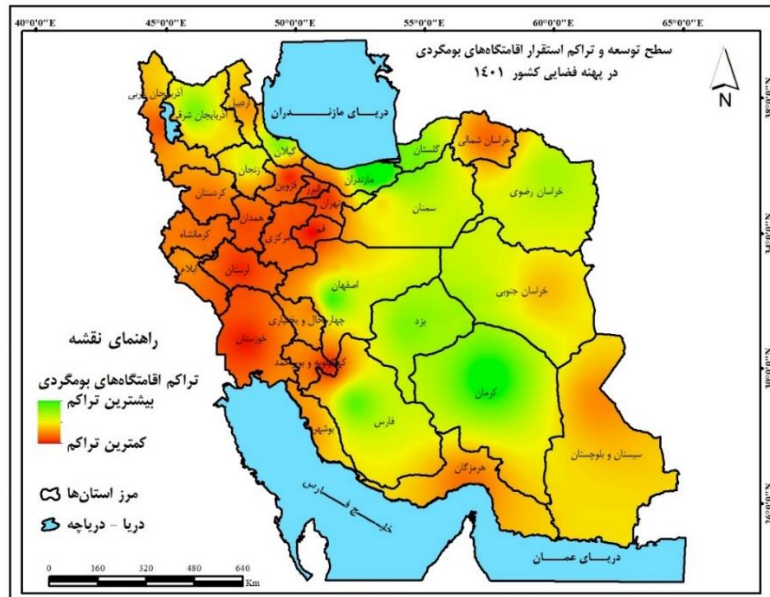

شکل ۲. تغییرات تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور از سال ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱

همچنین کم‌ترین میزان توسعه و تراکم اقامت-گاه‌های بوم‌گردی عمدتاً در نیمه غربی کشور، نوار ساحلی جنوب کشور و برخی محدوده‌های واقع در شرق و شمال شرق کشور بوده است (شکل ۳).

پراکنش فضایی مربوط به توسعه اقامت-گاه‌های بوم‌گردی در پهنه فضایی کشور نشان می‌دهد که بیشترین میزان توسعه و استقرار اقامت-گاه‌های بوم‌گردی در محدوده‌های از شمال، شمال غرب و برخی محدوده‌های مرکزی کشور بوده است.

شکل ۳. پراکنش فضایی توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در ایران

تبادلات سیاسی بین جوامع و کشورها مورد توجه قرار گرفته است. در میان انواع و اقسام مختلف گردشگری، توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و نواحی روستایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چراکه توسعه گردشگری در این مناطق به عنوان یک

۴ بحث و نتیجه‌گیری

صنعت گردشگری و توسعه آن طی چند دهه گذشته به عنوان یک پیشران برای توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی - فرهنگی و حتی برای افزایش

است که طی همین دوره، کل اقامت‌گاه کشور، کم‌تر از ۴۰٪ افزایش داشته است. علاوه بر این، نسبت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از کل اقامت‌گاه‌های کشور نیز در این دوره زمانی حدود ۳/۳ برابر افزایش یافته است؛ به طوری که نسبت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سال ۱۳۸۱ برابر با ۱۲/۹ درصد از کل اقامت‌گاه‌های کشور بوده این نسبت در سال ۱۴۰۱ به بیش از ۴۲ درصد رسیده است. افزایش قابل توجه تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی نسبت به سایر اقامت‌گاه‌ها طی دو دهه گذشته، بیش از هر چیزی متأثر از سازوکارهای قانونی و همچنین هزینه‌ها و بار مالی کم‌تر جهت احداث اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی نسبت به سایر اقامت‌گاه‌ها است. در واقع احداث اقامت‌گاه‌ها و اماکن اقامتی هم نیازمند دریافت مجوزهای قانونی برای احداث می‌باشند که خود دارای فرآیند اداری طولانی و پیچیده‌ای می‌باشد و هم هزینه ساخت هتل‌ها و سایر اماکن اقامتی مشابه، بسیار بالا است. اما در مورد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی این موانع بسیار کم‌تر می‌باشد. علاوه بر این، طی سال‌های اخیر برخی گونه‌های گردشگری که به نوعی بیشتر با محیط‌های طبیعی و بکر و همچنین جوامع محلی در ارتباط هستند، مورد استقبال گردشگران قرار گرفته که این مورد نیز در توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در کشور به صورت کلی اثرگذار بوده است.

نتایج حاصل از کاوش و تحلیل تغییرات مکانی تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در کشور نیز نشان می‌دهد که در سطح استان‌ها هم عمدتاً با افزایش قابل توجه تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی همراه بوده است. به طوری که در سال ۱۳۸۱ عمده استان‌ها کم‌تر از ۴۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی داشته‌اند اما در سال ۱۴۰۱ این مورد بالعکس شده و عمده استان‌ها بیش از ۴۰ اقامت‌گاه بوم‌گردی داشته‌اند و در برخی استان‌ها مانند کرمان، مازندران، اصفهان، گلستان، فارس، یزد و آذربایجان شرقی این افزایش بسیار چشمگیر بوده و بیش از ۲۰۰ واحد افزایش در تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی داشته‌اند. در کنار آن صرفاً استان‌های

راهبرد معیشتی جایگزین و مکمل با راهبردهای سنتی تأمین معیشت در نواحی روستایی دارای قابلیت فراوان است. یکی از نماگرهای مهم و بیان‌کننده سطح توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و روستایی، میزان توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی است. در واقع مناطق غیر شهری به دلیل شرایط اجتماعی - فرهنگی و حتی سازوکارهای قانونی، هتل‌ها و سایر اماکن اقامتی - پذیرایی چندان امکان احداث و توسعه ندارد؛ اما اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از جمله مهم‌ترین زیرساخت‌های کمک‌کننده به توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و روستایی هستند که بررسی آن‌ها از جهات مختلف دارای اهمیت است. از جمله اینکه مطالعه وضعیت استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی می‌تواند شناخت کلی نسبت به سطح توسعه زیرساخت‌های گردشگری را در مناطق مختلف کشور ارائه نمایند. علاوه بر این، میزان تناسب توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی با جاذبه‌ها و ظرفیت‌های گردشگری جامعه محلی نیز قابل تدقیق خواهد بود. بنابراین یکی از موضوعات مهم در ارتباط با توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و روستایی موضوع استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی و توزیع فضایی آن‌ها در سطح کشور است.

در مطالعه حاضر با توجه به اهمیت اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی و نقش آن‌ها در بهره‌برداری بهینه از توسعه گردشگری، سعی شده است تا تغییر و تحولات مربوط به تعداد و تراکم اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی هم به لحاظ زمانی و هم به لحاظ مکانی مورد مطالعه و واکاوی قرار گیرد. به لحاظ زمانی تغییرات تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در یک دوره زمانی ۲۰ ساله مورد بررسی قرار گرفت و به لحاظ مکانی نیز تغییرات مربوط به تعداد و تراکم اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح استان‌های کشور مورد توجه بوده است.

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که طی دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی حدود ۴/۵ برابر افزایش یافته است. این در حالی

قزوین، همدان، کردستان، آذربایجان غربی و امثال آن‌ها با وجود برخورداری از جاذبه‌های قابل توجه در حوزه گردشگری روستایی، برخورداری از محیط‌های طبیعی بکر و ویژگی‌هایی مانند آن، اما توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی که یکی از زیرساخت‌ها و زمینه‌های اصلی گردشگری روستایی می‌باشد چندان توسعه پیدا نکرده است. بنابراین با توجه نتایج مورد بحث در این مقاله، جهت توسعه هرچه متوازن‌تر و متناسب‌تر اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در کشور لازم است تا شیوه‌نامه‌ها و ضوابط مشخصی برای این موضوع تعیین و به کار گرفته شود. به طوری که در هر منطقه روستایی متناسب با ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های گردشگری آن امکان توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی وجود داشته باشد و برای توسعه مازاد بر ظرفیت آن، موانع قانونی و مالیاتی در نظر گرفته شود. علاوه بر این جهت حمایت از توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و روستایی که با وجود برخورداری از جاذبه‌های مناسب اما احداث اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی به عنوان یکی از ارکان گردشگری روستایی در آن مناطق چندان توسعه نیافته است، لازم است برخی مشوق‌ها از جمله مشوق‌های مالی، معافیت مالیاتی، تسهیل در صدور مجوزها و موارد مشابه آن مورد توجه قرار گیرد. همچنین برای این مناطق، ارائه آموزش‌های کاربردی به جوامع محلی و همچنین انجام تبلیغات از طریق رسانه‌های مختلف می‌تواند روند توسعه گردشگری در نواحی روستایی و غیرشهری را تسهیل و تسریع نماید.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسؤل، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

سهم نویسندگان در نگارش و تنظیم مقاله یکسان بوده است.

خوزستان، لرستان، قزوین و تهران تجربه کاهش در تعداد اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی را داشته‌اند که این کاهش برای استان تهران به دلیل مستقل شدن شهرستان کرج و تشکیل استان البرز بوده است.

همچنین نتایج حاصل از پراکنش فضایی توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح کشور بیانگر این مهم است که بیشترین میزان توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در مناطقی از شمال، شمال شرق و مناطق مرکزی کشور است و نیمه غربی کشور کمترین میزان توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی را در کشور دارد. گرچه توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در نوار ساحلی جنوب کشور، شرق و شمال شرق کشور نیز محدود است. الگوی فضایی توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در پهنه فضایی کشور نشان می‌دهد که به طور کلی توسعه و استقرار اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی متأثر از میزان توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و نواحی روستایی می‌باشد. گرچه توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی می‌تواند خود علت توسعه گردشگری در نواحی روستایی نیز باشد اما به صورت عمومی توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی معلول و تابعی از میزان توسعه گردشگری در مناطق غیرشهری و روستایی است. بنابراین می‌توان گفت در مناطقی که اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی از استقرار و تراکم بیشتری برخوردار هستند؛ طبعاً گردشگری غیر شهری و روستایی نیز بیشتر توسعه پیدا کرده و بالعکس آن مناطقی که اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی استقرار و تراکم کمتری دارند، گردشگری روستایی نیز کمتر توسعه یافته است. در کنار این موارد تطابق دادن میزان توسعه و تراکم اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی با جاذبه‌ها و ظرفیت‌های گردشگری در نواحی غیرشهری و روستایی نیز بسیار مهم است. در این ارتباط می‌توان بیان نمود که توسعه اقامت‌گاه‌های بوم‌گردی در سطح همه استان‌های کشور متناسب با جاذبه‌ها و ظرفیت‌های گردشگری موجود در آن رخ نداده است، به عنوان مثال برخی استان‌ها مانند خوزستان، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد،

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکت‌شان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- AlahYari, S., Tajzadeh-Namin, A., Badieza-deh, A., and Pourfarj, A. (2020). A marketing model for Iranian rural tourism. *Social Studies in Tourism*, 8(16), 59-88. [in Persian] <http://journalitor.ir/fa/Article/13990817250611>
- Askarpour, M., Mohammadinejad, A., and Moghaddasi, R. (2021). Factors Affecting Rural Tourism Supply. *Village and Development*, 23(4), 1-22. [in Persian] <https://doi.org/10.30490/rvt.2020.336669.1169>
- Andajani, K., Ruminiati, Y. P., Yati, S., & Indrawati, S. (2018). Development of tourism industry and national economic security. *Journal of Business*, 6(1), 1-5. <https://www.doi.org/10.12691/JBMS-6-1-1>
- Anabestani, A., Giyahi, H., & Javanshiri, M. (2018). An analysis of the effects of establishing ecotourism residence on development of rural settlements (a case study of Radakan village, Chenaran County). *Spatial planning*, 8(2), 1-24. [in Persian] <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.108017.1132>
- Azizi, S., Eftekhari, A. R., Pourtaheri, M., & Sadeghi, H. (2023). Presenting the Ideal Model of Spatial Planning of Ecotourism Residences Case study: Territorial region 9. *Geography and development*, 21(72), 26-62. [in Persian] <https://doi.org/10.22111/gdij.2023.43760.3451>
- Bouzarjomehri, K., Akhlaghi, M., & Shayan, H. (2022). The Role of Tourism and Ecotourism Resorts in Empowering Rural Women (Case Study: Razavi Khorasan Province). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 12(42), 147-170. [in Persian] <https://dorl.net/dor/20.1001.1.23452277.1401.12.42.7.9>
- Bulatovic, D. (2017). Ecotourism and ecotourism accommodation. *ILIRIA International Review*, 7(2), 247-260. <https://www.doi.org/10.21113/IIR.V7I2.331>
- Christou, P., & Sharpley, R. (2019). Philoxenia offered to tourists? A rural tourism perspective. *Tourism Management*, 72, 39-51. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.11.007>
- Dogru, T., Suess, C., & Sirakaya-Turk, E. (2021). Why do some countries prosper more in tourism than others? Global competitiveness of tourism development. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 45(1), 215-256. <https://doi.org/10.1177/1096348020911706>

- Erdem, B., & Tetik, N. (2013). An environmentally-sensitive approach in the hotel industry: Ecolodges. *International Journal for Responsible Tourism*, 2(2), 22-40.
- Ghanbari, A., Karmi, F., and Bakhshalipour, B. (2022). Evaluating the effects of rural tourism on regional development (case study: Azarshahr Ghadamgah). *New Attitudes in Human Geography*. 14(3), 124-97. [in Persian]
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.66972251.1401.14.3.5.5>
- Hajarian, A. (2022). Analysis of Themes Affecting Sustainable Rural Tourism in Rural Areas of Isfahan Province. *Tourism Management Studies*, 17(59), 115-151. [in Persian]
- Hashemi, S. S., & Habibi, M. (2016). Eco-tourism zoning of Sadegh Abad Bafgh region, Yazd province. *Journal of Tourism and Development*, 5(2), 65-85. [in Persian]
[10.22034/JTD.2020.110388](https://doi.org/10.22034/JTD.2020.110388)
- Hesam, M., Momen, N., & Salem, M. (2021). Spatial Analysis of Tourism Infrastructure in Gilan Province. *Journal of Tourism and Development*, 10(1), 221-240. [in Persian]
<https://doi.org/10.22034/jtd.2020.225132.2012>
- Imoagene, G., & Ayo-Odifiri, S. O. (2024). Drivers Influencing Customers' Visitation Patterns to Ecolodges: A Case Study of Cross River State, Nigeria. *Journal of Basics and Applied Sciences Research*, 2(1), 77-89.
- Jamini, D. (2024). Identifying the Strategies of Rural Tourism Marketing in Kurdistan Province. *Tourism and hospitality marketing research*, 1(1), 115-137. [in Persian]
[10.22080/TMHR.2024.26787.1004](https://doi.org/10.22080/TMHR.2024.26787.1004)
- Kim, M., Xie, Y., & Cirella, G. T. (2019). Sustainable transformative economy: Community-based ecotourism. *Sustainability*, 11(18), 4977.
<https://doi.org/10.3390/su11184977>
- Kohestani, H., Kazimieh, F., & Vazifeh, A. A. (2023). Identifying the key factors of rural tourism in Harris County, *Journal of Tourism Management Studies*, 18(63), 73-104. [in Persian]
- Kordlou, A., & Ahmadi, K. (2020). Investigating the role of rural tourism in the social and economic development of villages (Case study: villages of Lordegan city, Chaharmahal and Bakhtiari province). *Geography and Human Relationships*, 3(2), 298-317. [in Persian]
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1399.3.2.20.7>
- Lutkovska, S., Pidvalna, O., & Kolesnyk, T. (2024). Methodological principles of tourism development in territorial communities. *Наукові інновації та передові технології*, (6 (34)).

- [https://www.doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6\(34\)-305-339](https://www.doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-305-339)
- McNamee, T., & Sachs, D. (2015). Tourism and Travel. In *Africans Investing in Africa: Understanding Business and Trade, Sector by Sector* (pp. 309-326). London: Palgrave Macmillan UK.
- https://www.doi.org/10.1057/9781137542809_17
- Mic, M. (2017). *Exploring branding opportunities for the ecolodge market* (Master's thesis, University of Waterloo).
- Montazeri Shahtoori, M., Estelaji, A., & Vali Shariat Panahi, M. (2021). The trend of tourism development in Iran with eco-tourism resorts. *Geography (Regional Planning)*, 11(43), 778-789. [in Persian]
- <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22286462.1400.11.3.5.7>
- Montazeri Shahtouri, M., Estelagi, A., & Vali Shariatpanahi, M. (2022). An Analyses of Tourism Development in Iran Emphasizing Eco-Tourism Resorts. *Geographical Researches*, 37(3), 459-466. [in Persian]
- <http://georesearch.ir/article-1-1373-fa.html>
- Mozaffari, Z., & Ghasemi, M. (2024). Strategic planning of sustainable rural tourism development Case Study: Neyshabur county. *Tourism and hospitality marketing research*, 1(1), 57-88. [in Persian]
- [10.22080/TMHR.2023.26184.1002](https://doi.org/10.22080/TMHR.2023.26184.1002)
- Mohammadimehr, S., Karimi, S., & Hosseni, S. M. (2022). Assessing the sustainable livelihood levels of rural communities (Case Study: Oramanat Tourist Area). *Journal of Rural Research*, 13(2), 332-347. [in Persian]
- <https://doi.org/10.22059/jrur.2022.333541.1695>
- Mousavi, M., Sadat Asl, Z., and Sadat Asl, L. (2018). Distribution of rural tourism income among the key sectors of the economy. *Journal of Tourism Management Studies*, 13(14), 137-156. [in Persian]
- Pourtaheri, M., Torabi, Z. A., Khavarian-Garmsir, A. R., Sajadi, S., & Hall, C. M. (2024). Ecolodge Tourism Dynamics: A Village-Level Analysis of Marketing and Policy Indicators in Iran's Hawraman Region. *Sustainability*, 16(12), 5072.
- <https://doi.org/10.3390/su16125072>
- Raja, A., & Venkateswaran, A. (2022). The contribution of tourism to economic growth in India. *Asian Journal of Research in Marketing*, 11(1), 9-14.
- <https://www.doi.org/10.5958/2277-6621.2022.00005.6>
- Ranjbar, K. (2024). Investigating the development model of rural tourism and the sustainability of the development of local communities (Case study: Zirzah Dehistan). *Tourism and hospitality marketing research*, 1(1), 181-205. [in Persian]

- 10.22080/TMHR.2024.26930.1007
- Rebecca, Ch., Rose, B., & Bor, T., (2015). Eco-Lodges, a Future for Sustainable Tourism in Kenya, *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, No 8, Pp 37-41.
- Rigatti, V. (2016). How can an ecolodge become a sustainable and successful business model: Environmental, social, and economic perspectives. *Unpublished thesis, Master degree of science in international tourism management. Modul University, Vienna.*
- RostamPisheh, M., Nasir Salami, S. M., Tizghalam Zonouzi, S. (2019). An Evaluation and Comparative Analysis of Physical Structures in Eco-Tourism Resorts (Case Study: Telarkhaneh Bordbar and Deylmay Gasht; Guilan Province). *Journal of Physical Development Planning*, 4(2), 117-138. [in Persian]
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26455471.1398.6.2.8.0>
- Sahani, N. (2021). Application of hybrid SWOT-AHP-FuzzyAHP model for formulation and prioritization of ecotourism strategies in Western Himalaya, India. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 9(3), 349-362.
<https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2021.08.001>
- Sadin H., & Pourtaheri, M. (2020). Evaluating the life cycle of resorts case study: Turkmen Saharan Golestan Province. *The Journal of Spatial Planning*, 24(2), 201-229. [in Persian]
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.16059689.1399.24.2.7.7>
- Sgroi, F. (2020). Forest resources and sustainable tourism, a combination for the resilience of the landscape and development of mountain areas. *Science of the Total environment*, 736, 139539.
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.139539>
- Shieh, E., & Fattahi, M. (2015). Evaluation of village's ecological capacity and its role in regional development from the ecotourism viewpoint (case study: Villages of Lavasan city). *Urban Management Studies*, 7(22), 76-84. [in Persian]
- Statistical Centre of Iran. (2002). *Statistical yearbook of Iran*. [in Persian]
- Statistical Centre of Iran. (2022). *Statistical yearbook of Iran*. [in Persian]
- , F., Azmi, A., & Moradi, O. A. (2022). Analysis of effective factors on the construction of eco-tourism resorts in Goodarzi district of Boroujerd city. *Geographical Engineering of Territory*, 6(2), 429-447. [in Persian]
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.25381490.1401.6.12.9.8>
- UNWTO. (2020). *Tourism and rural development*.
<https://www.unwto.org/world-tourism-day-2020/tourism-and-rural-development-technical-note>

UNWTO. (2023). <https://www.unwto.org/rural-tourism>.

Vazin, N., Yazdanpanah, H., & Saeedi, M. (2023). Analysis of the Factors Affecting the Success of Ecotourism Business (Case study: Southeastern counties of Isfahan Province). *Journal of Geography*, 20(75), 107-127. [in Persian]

<https://dorl.net/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1401.20.75.6.8>

Wondirad, A., Tolkach, D., & King, B. (2020). Stakeholder collaboration as a major factor for sustainable ecotourism development in developing countries. *Tourism Management*, 78, 104024.

<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.104024>

Wijijayanti, T., Salleh, N. H. M., Hashim, N. A., Mohd Saukani, M. N., & Abu Bakar, N. (2023). The feasibility of rural tourism in fostering real sustainable development in host communities. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 46(1), 336-345.

<https://www.doi.org/10.30892/tg.46137-1031>

Yang, Y., & Fik, T. (2014). Spatial effects in regional tourism growth. *Annals of tourism research*, 46, 144-162.